

# Restaurování barokního kontrabasu olomoucké provenience

- Kontrabas – mezi chordofony patří k největším a nejhlubším nástrojům
- Shodné znaky – ploché, rovné dno korpusu směrem ke krku skloněné
  - do špičky protažená vrchní část korpusu
  - vysoké luby a přes ně nepřechýlující okraje desek
- Rozdíly – ladění strun, kontrabas v čistých kvartách
  - - kontrabas má 4 (popř. 5) strun, ustáleno v 18. století
- Smyčec – cca 75 cm, dva úchopy
- 1.) spodní, německé držení – žabka v dlani hráče
- 2.) francouzský vrchní držení – stejné držení jako u houslí

# Výroba

- Houslaři bývali výrobci louten, houslí, viol i kontrabasů
- Předchůdci houslařů – loutnaři
- Loutnaři doloženi od 15. století, samostatní houslaři od 17.
- Nejstarší loutnaři nejen výrobci, ale i hudebníci
- Docela výnosná živnost

# Časové dělení

- 1.) doba stará
  - 2.) doba baroka a rokoka
  - 3.) doba tzv. moderní
- 
- První etapa končí s třicetiletou válkou
  - Doba barokní – hudební vzestup
  - V době moderní lze hovořit masovosti – rozšíření do všech vrstev

# Olomoucký barokní kontrabas a hudební barokní Olomouc

- Na Moravě v 17. a 18. století v souvislosti s rekatolizačním procesem vzkvétala zejména duchovní hudba
- Centra: kostely, kláštery
- Církev si vychovávala své hudebníky – potřeba prezentace
- Olomouc-centrum mnoha kostelů, klášterů a zejména **biskupství**

# Jednotliví biskupové

- Kardinál František z Dietrichsteinu – předchůdce barokní éry
- Karel z Liechtensteinu – Catelkorna – jeho hudební sbírka
- Kardinál Wolfgang Hannibal ze Schrattenbachu – italské vlivy, opera, spojení kapelníků olomoucké katedrály a biskupské kapely

- V Olomouci se potkávaly ohledně hudebního barokního života 3 faktory:
- 1.) kapely biskupské
- 2.) hudební soubory klášterů a kostelů
- 3.) městští hudebníci (v menší míře)
- Zajímavost: poměrně málo se zde hrála oratoria a opery

Slavnostní vjezd krále střelců s hudebním průvodem, 1756. Střelecký terč, VMO





# Olomouc - ovlivnění

- Vídeňský vliv, jakožto na celé Moravě
- Čechy autonomnější
- Vídeňská studia Václava Matyáše Gureckého a Karla Josefa Einwaldta

Mimo to i vlivy italské a Salcburk

# Olomouc nejen městem hudební produkce

- Olomouc – centrum kulturní, církevní, společenské
- Jak hudební produkce, tak výrobci nástrojů
- Na Moravě (a ve Slezsku) do konce 19. století cca 600 výrobců nástrojů
- Nejvíce velká centra (Brno, Olomouc...)
- Zajímavost: houslaři v Andělské Hoře

# Olomoučtí výrobci nástrojů (houslaři)

- Martin Brunner (1724 – 1801)
- Vincens Kaltovský (Klatovský?) (1849 – 1910)
- Petr Koutný (1871 – 1885)
- Jan Koutný (19. století)
- František Karel Kříž (1887 – 1943)
- Bohuslav Ferd. Jiří Landner
- V. Pekelský (nar. 1881)
- Theodor Prima (nar. 1913)
- František Sobol (1794 – 1837)
- Jan Strobel (1700 – 1753)
- J. Theiner (kolem r. 1700)
- Jan Tichý (1809 – 1871)
- Josef Tichý (19. století)
- Václav Tichý (kolem r. 1850)
- Weiss (18. století)
- Johan Paul Wörle (Wözle) (1770 – 1804)

# Učitel a žák

- Jan Strobel
- Martin Brunner

# Martin Brunner

- Narozen roku 1724 v Olomouci
- 1757 skládá řemeslnickou přísahu
- 1782 zakupuje dům na olomouckém Předhradí
- Štítek: *Lauten u. Geigenmacher in Olmütz*
- Dělal vynikající kontrabasy
- Zakončení krku místo šneku lví hlavou
- Umírá 26. 2. 181 v Olomouci v bídě a chudobě
- Velmi pravděpodobné: byl žákem Jana Strobla

# Jan (Johann) Strobl (Strobel)

- Narozen 16. září 1700
- Do Olomouce přišel z Welsu v Horním Rakousku
- Před příchodem do Olo působil krátce v Praze
- Snad žák houslaře Jan Jiřího Hellmera
- Po příchodu do Olo se roku 1724 osamostatnil
- Šítek: *Ioann Strobl Lauten und Gegenmacher in Olmütz*
- většinou vyráběl velké violy
- Pravděpodobně učitelem Martina Brunnera
- Manželka Anna Regina
- Finančně se mu dařilo, patřil v Olo k váženým občanům, měl zakoupen dům v Denisově ulici
- Zemřel v roce 1753

# Samotný restaurátorský zásah

- Provedení: restaurátorská dílna Pavel Celý, Zlín
- Veškeré práce prováděny výhradně ručně za pomoci jednoduchých nástrojů (houslař.nože, škrabky, planžety, hoblíky, dláta)
- Lepící procesy – látky na přírodní bázi

# Nástroj před zásahem





# Nástroj po zásahu

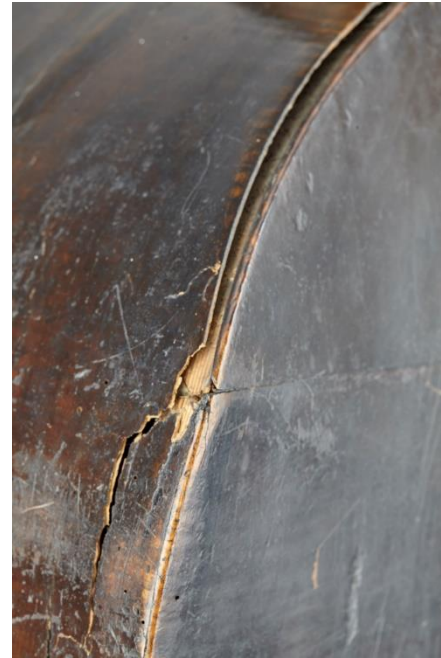
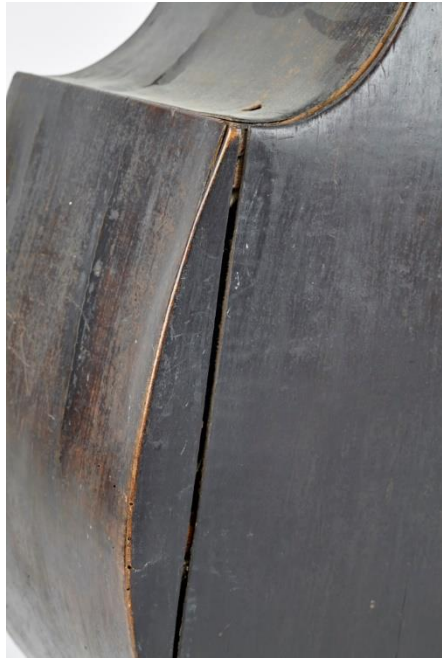


# Průběh restaurátorského zásahu

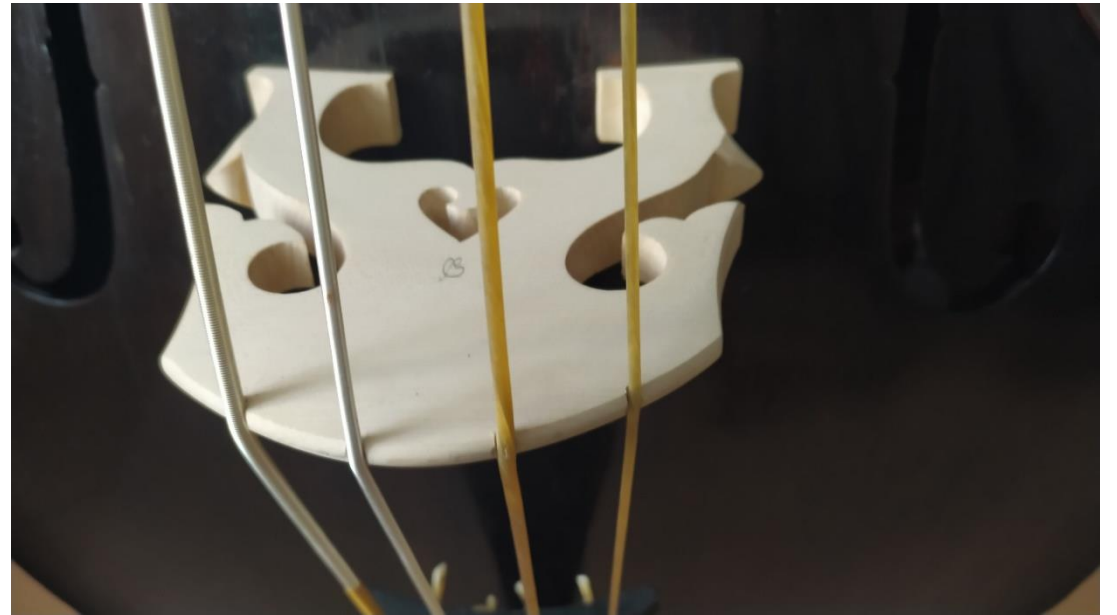
- 1. rozložení korpusu nástroje – od lubového věnce odděleny horní a spodní deska
- Demontáž kličových spojů probíhala za tepla a vlhčení – aby nedošlo k poškození konstrukčních prvků nástroje
- Následovalo vyjmutí krku s hlavicí a hmatníku z nástroje
- Hmat krku z důvodu silného napadení červotočem od krku oddělen a nahrazen novým materiálem (krk je v těchto místech namáhán tahem strun)
- Výměna hmatu krku s patkou při zachování původní hlavice je tradičním restaurátor. postupem u mnoha smyčcových nástrojů z období renesance a baroka

# Degradace nástroje detail





# Výměna hmatu krku



# hlavice

- Vyřezávaná hlavice ve tvaru zvířecí hlavy – opět silně napadena červ.
- Napuštěna roztokem Paraloid B72 – akrylátová pryskyřice, zpěvňuje strukturu a současně konzervuje
- Poškozený jazyk zvířete nahrazen novým – z kosti

# Vyřezávaná hlavice s nahrazeným jazykem



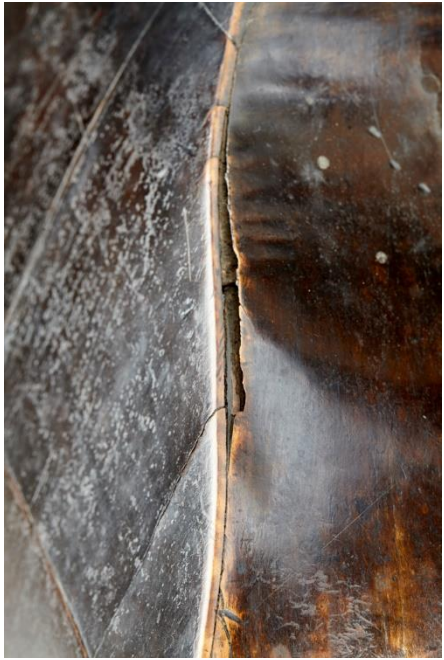
# Sejmutí horní desky nástroje

- Následovalo sejmutí horní desky nástroje
- Spodní deska spojená s lubovým věncem a vnitřní klenby horní desky vyčištěny od plísně, prachu, nečistot
- Pod nánosem nečistot objevena viněta: ***Ioann Strobl Lauten und Geigenmacher in Olmütz 173...***
- Dosud autorství připisováno M. Brunnerovi (žák Strobla)
- Další zajímavostí: objevení podlepů z pergamenu se středověkými texty – sloužily ke zpěvnění pojů konstrukčních dílů nástroje v nejvíce namáhaných místech (bývala to běžná praxe)



# Desky, luby

- Na obou deskách stejně jako na lubech – praskliny zaklíženy a následně z vnitřní strany podlepeny smrkovými podlepkami, tzv. flíčky
- Basový rámeček (žebro) – ponechán původní
- V místech s poškozeným, odlepeným či jinak degradovaným starým pergamenem – pergamen sejmut, očištěn od špíny a starých lepidel a nalepen zpět
- Chybějící okraje desek byly doplněny novým materiálem
- Olubení zachováno zcela původní
- Největší podélné praskliny zadní desky vyloženy tzv. špánkem z javorového dřeva
- Lubový věnec byl značně poškozen – červotoč a velké praskliny
- Původní javorová dýha vzhledem k malé tloušťce nezajišťovala pevnost nástroje – proto všechny praskliny jak zaklíženy, tak i podlepeny flíčky
- V nejtenčích místech horního lubu a lubu ve středovém C ohnutí navíc zpevněno plátnem napuštěným kličem
- Všechny chybějící části lubů doplněny



# Povrchové úpravy

- Maximální snaha zachovat původní lak nástroje
- Lak mechanicky vyčištěn
- velmi jemnými brusnými prostředky odstraněna špína, plíseň, kalafuna apod. při nenarušení povrchové vrstvy
- Následovalo nanesení lihové politury s olejem pomocí bavlněného tamponu – vytvoření ochranného filmu na barevné vrstvě původního laku
- Finální úprava: vyleštění nástroje tradičním postupem za pomoci vídeňského vápna

# Osazení a montáž nástroje

- Hmatník zachován původní – řemeslně dobře zpravovaný díl nástroje
- Jeho střední část j z měkkého dřeva, které je ze tří stran obloženo dýhou z tvrdého materiálu
- Kobylka nová – z kvalitního javorového dřeva dle původní kobylka
- Pro plnou hratelnost nástroje a jeho využívání k interpretaci staré hudby osazeno speciálními strunami německé výroby Pirastro Chorda

# Hodnocení nástroje dílnou

- Samotná restaurátorská dílny Pavel Celý nástroj hodnotí jako mistrovský jak po řemeslné, tak po konstrukční stránce
- Výše popsaným zásahem nejen záchrana nástroje, ale i prodloužena jeho životnost



